

АВАНГАРДЕН ПОГЛЕД ВЪРХУ ПРОФЕСИИТЕ НА ДОВЕРИЕТО И СИГУРНОСТТА

Добринка Чанкова

AN AVANT-GARDE VIEW OF THE TRUST AND SECURITY PROFESSIONS

Dobrinka Chankova

Монографията на доц. д-р Младен Младенов „ПРОФЕСИИ НА ДОВЕРИЕТО И СИГУРНОСТТА“, 2022, изд. ПРОПЕЛЕР, 203 с., е логично продължение на проблематиката, залегнала в труда му „Дескриптивна юриспруденция“, 2015 г. Този път предмет на изследване, според сполучливото определение на автора са „дефинитивни професии на доверието и сигурността, както и тангиращите към тях“, които са проучени от нетрадиционен ъгъл, изцяло в стила на автора.

Следва без уговорки да приемем, че доверието днес, а и винаги, е било особено ценен капитал в междуличностните отношения, професионалната дейност, социалните връзки.

Споделям изцяло тезата, че „Доверието обикновено води до сигурност, сигурността запазва и потвърждава доверието.“

От друга страна, „сигурността е ключов феномен в човешката цивилизация.... антипод на страха, който е основен демотивиращ и възпиращ фактор в историята и ежедневието на човечеството.“

Разрушителната сила на страха и фундаменталното значение на усещането за сигурност са безспорно признати. Ето защо отново трябва да се съгласим с автора, че именно професиите на доверието и сигурността способстват за преодоляване на страха и несигурността, като дават обективно, пълно и неутрално разяснение на ситуацията и посочват алтернативните разрешения в полза на индивида или организацията.

В днешното изключително разломно време на политическа, икономическа и нравствена криза, неувереност дори в утрешния ден, с основание може да се твърди, че индивидът е загубил тотално доверие както в институциите, така и в социалните структури, а нерядко и в себе си. Това, без съмнение, е контрапродуктивно във всяко едно отношение и на всяко ниво – лично, организационно, дори национално. Ето защо идеята на автора да „изведе на авансцената“ точно сега десет професии, някои от които напълно зрими, другите – по-скоро

незабележими, които могат да посочат изход от безспорно комплицирани ситуации, заслужава адмирации и може да се определи като достижение – принос в редица научни области – право, публична администрация, науката за управлението и сигурността. Но това, което е особено ценно също, е че книгата дава компас на индивида в затрудненото в търсене на вярната посока фрагментирано, наранено общество.

Възприетата методология на изследването – първоначално проучване на съдържателните прояви на тези професии, а след това на правните или гилдийните изисквания за упражняването им, обръща парадигмата на стандартния научен труд. Това е несъмнено иновативен подход. Не толкова иновационна, но със сигурност силната страна на монографията, е интердисциплинарността.

В днешната епоха на конвергенция на научното знание, интердисциплинарният подход е *conditio sine qua non* – условие, без което не може нито един претендиращ за модерен научен труд. В случая, това условие не само е покрито, а е и значително надхвърлено.

В труда в десет глави са разгледани следните професии и дейности: адвокат, нотариус, счетоводител, одитор, свещенослужител, „тайнохранител“, психотерапевт, агент, преводач и асистент, като авторът категорично заявява, че ще продължи да изследва и други сродни професии.

Център на вниманието в глава първа е Адвокатът, сполучливо представен като Представляващ, тъй като това е водеща негова функция. Главата е структурирана в няколко подразделения – Доверието, Тайната, Вещината, Ползата, Формалността. Всички последващи глави са изградени симетрично, използвайки този оригинален подход и наратив, като е открито спецификата на тези основни „стълбове“ при останалите професии и дейности.

По въпроса за доверието и тайната между адвокат и клиент има немалко публикувана литература, но авторът е успял да ги изследва и представи по неконвенционален начин, извън стандартната юридико-нормативистична фразеология. Към вече съществуващите аргументи за тайната като „привилегия на професията“ са прибавени нови, фондирани на Заключение на Генерален адвокат пред Съда на Европейския съюз и на решение на Европейския съд по правата на човека. Това е повод да се посочи, че използваният научен апарат е много широк с многобройни теоретични източници – наши и чуждестранни, от множество научни отрасли, от нормативни и ненормативни актове, от съдебна практика, от Интернет сайтове.

Анализът на професионализма на адвоката, удачно и красиво наречен вещина, фундамент за доверието на клиента, е задълбочен, всестранен и нерядко извършен през необичайна призма. Ползата от

ангажирането на адвокат в многообразието от правни дейности е мотивирана солидно с аргументи от теорията и практиката. Едва накрая на главата са посочени формалните изисквания за придобиване на качеството адвокат, което е оправдано, за да се завърши дълбочинния анализ на многоаспектната му дейност.

Още една класическа юридическа професия правилно е определена като професия на доверието и сигурността – Нотариусът (Удостоверяващ). В глава пета е доказано по безспорен начин защо тази професия е особено важна във времена на нестабилност и правна несигурност.

Глава втора е посветена на Счетоводителя, допълнително описан като Пресмятащ, и разкрива по много убедителен начин защо е отнесен към професиите на доверието и сигурността. Аналогично е и за Одитора (Проверяващ), предмет на глава четвърта.

Третата глава е озаглавена „Тайнохранител“ (Опазващ) и на *prima facie* шокира, тъй като трудно може да се твърди, че широкият кръг лица, на които доверяваме определена тайна, упражняват професия.

В изложението обаче авторът конкретизира, че разглежда единствено легално закрепената професия на опазващ тайна – служителят по сигурността на информацията, и сродните нему, съгласно Закона за защита на класифицираната информация. У читателя не остава и най-малко съмнение защо тази професия е в обхвата на монографията.

Екстравагантна за ортодоксалното правно мислене е и глава шеста – Свещенослужителят (Изповядващ). Тази правнорегулирана професия не е преекспонирана в научното пространство, но авторът ни убеждава, че тя заслужено е на фокус в това изследване.

Известна изненада се съдържа в глава седма – Психотерапевтът (Изслушващ), като важна фигура за справяне с негативните или задържащи личностното развитие обстоятелства. Освен на изискванията за вещина, се набляга на личната почтеност на психотерапевта. Особено полезна е частта за формалните изисквания към дейността, която дава разумни насоки за нейната по-сполучлива регламентация.

В категорията Агент (Улесняващ), предмет на глава осма, авторът включва митническия агент, застрахователния агент и агента по недвижими имоти (списъкът може да се разшири). Това са професии, които, в последно време, регистрират възход и е много удачно привличането на общественото и научното внимание върху тях.

Аналогично е и за Преводача (Свързващ), тъй като осигурява спойващия елемент на човешката цивилизация – комуникацията между индивидите и групите (глава девета). Авторът разкрива по блестящ начин неподозиранията на пръв поглед важност на тази професия.

Списъкът завършва с глава десета – Асистентът (Подреждащ) и многобройните измерения на интеракцията титуляр – помощник.

Като особено ценни за изследването и за развитието на редица доктрини и научни отрасли определям глава единадесета – Сигурност (в професиите на доверието), която разкрива многобройните измерения на сигурността като „удивителна, многопластова, прекрасна и стресираща с всеобхватността си категория“, и глава дванадесета – Правните науки (за професиите на доверието и сигурността).

Може да се сподели загрижеността на автора, че позитивистичното и нормативистко разбиране за правото, предоминантно се интересува от „важните юридически професии“ – най-вече на съдия, прокурор, адвокат, нотариус. Другите професионални юридически занимания остават извън предмета на правото или получават спорадично внимание.

Затова тази монография е особено значима – тя разкрива нови хоризонти за дейности, полезни за индивида, обществото, държавата. Макар, че критиката за наличието на нормативистки ексцес в условията на правна система от континенталното, писано право, може да изглежда пресиленна, тя е индиция за необходимостта от нова реакция към професиите на доверие и сигурност, които така или иначе сами намират правилата за решаване на възникналите проблеми.

Затова и изводът, че правните науки са предизвикани от съвременното да изоставят теоретичния ексцес и да го заменят с прагматичен поглед върху дейностите, свързани с правоприлагане, от гледна точка на хората, ангажирани с него, е с приносен характер.

Дълбочинното изследване на релациите „доверие – измама – интегритет“ и „сигурност – риск – вреда“ е още едно доказателство за високата трансдисциплинарна стойност на труда.

Изследването представлява стабилна основа на доктрина за професиите на доверието и сигурността, разработена чрез новаторски дискурс, адекватна на новите реалности. Виждам потенциал и за последващо развитие. Ето защо считам труда на доц. д-р Младен Младенов за изключително ценен и препоръчвам включването на дисциплината „Професии на доверието и сигурността“ в учебните програми на висшите училища, предоставящи обучение в научните области „Социални, стопански и правни науки“ и „Сигурност и отбрана“.